

léháno též na nezbytnou již reformu zastaralého řízení disciplinárního. Zemský sněm království Českého uchopil se jako rozhodující a povoláný činitel v zasedání svém r. 1899 konečně energicky věci této a lze doufati, že ještě téhož roku splněny budou skromné požadavky jedné z nejzastoužilejších tříd naší národní společnosti.

Udělení milosti (v právu trestním).

Udělení milosti záleží v právu císaři ústavou zaručeném úplně nebo částečně odpustiti následky spojené s činem trestním.

I. Pojem a význam.

Právo milost udíleti má též své odpůrce, kteří vzhledem na princip nejprísnější spravedlnosti proti odpuštění trestu cestou milostí brojí. Proti tomu právem se namítá, že dle zkušeností v oboru práva trestního nabytých právo milosti nutným se jeví, poněvadž nedokonalost řízení trestního je předpokládá. Trestní zákony nejsou tak dokonalé a nikdy tak dokonalými nebudou, že by se jimi mohlo dostatečně čeliti případu, odsouzen-li kdo nevinně. Udělení milosti od mocnáře má spíše své plné odůvodnění v nepopíratelné theorii, že trest má míti účel ethický, polepšení zločince, nápravu citu právního a právní ideje. Udělení milosti má zvláště tenkrát účinek zdárný, když osoby ku trestu odsouzené, které jeví účinnou lítost a polepšení, lidské společnosti ještě před odpykáním si trestu se vrátí a jako užiteční členové v ni se zařadí. Nemenšího významu má udělení milosti tehdá, když se jedná o prominutí trestu za zločin politický. Udělení milosti je tedy všeobecně uznané, nedotknutelné právo zeměpána. Z pojmu »milost« vyplývá též, že se vykonává beze všeho zákonného odůvodnění; neboť každý výkon milosti jeví se, jak to již v podstatě pojmu leží, jen jako milost a nikoli jako právní nález. Prominutí nebo zmírnění trestu, o němž není v zákoně zmínky, přísluší pouze císaři (§ 411 tr. ř.). Udělení milosti udílí se k návrhu příslušného soudu na základě odsouzencově žádosti za milost (§ 411 odst. 2 tr. ř.). Udělení milosti může nastati též z vlastního rozhodnutí panovníkova. Otázku, zda udělení milosti i beze souhlasu a proti vůli odsouzeného místo míti může, jest dle rakouského trest. řádu kladně zodpověděti, poněvadž právo milost udíleti přísluší panovníkovi neobmezeně; jakmile milost udělena byla, nesmí trest ani dokonán, ani nesmí ten, jemuž milost byla udělena, déle držán býti ve vazbě. Stejným způsobem jest záporně zodpověděti i další otázku, zda obviněný, nařídí-li panovník zastavení trestního řízení, oprávněn jest navrhnouti obnovu řízení trestního, poněvadž § 2 tr. ř. výslovně nařizuje, že veřejná žaloba zaniká, když na základě nejvyššího nařízení trestní řízení se zastaví. Z toho není ani ten případ vyjmut, když by obviněný pokračováním neb opětovným započítím trestního řízení svoji nevinu prokázati chtěl.

II. Druhy udělení milosti.

Udělení milosti nastupuje buď

1. před vynesením trestního nálezu, před nebo po zavedeném trestním vyšetřování; panovník má právo naříditi, aby pro trestní čin trestní řízení se nezavádělo nebo zavedené se zastavilo (potlačení trestního řízení, abolice) (§ 2 odst. 4 tr. ř.). I proti připuštění tohoto zvláštního druhu milosti se mnoho bojovalo a ústavy jednotlivých států, které sice uznávají právo panovníkovo milost udíleti, obmezují toto aboliční právo tak, že žádají jako nutnou náležitost jeho dobré zdání nejvyššího

soudního dvoru nebo zodpovědného ministra. Rakouský trest. řád ponechává toto právo panovníkovi neobmezeně, obžalobu soukromou vyjímaje.

2. Udělení milosti může nastati po vyhlášení trestního nálezu. Tresty, které soudy vysloví, mohou úplně nebo částečně v cestě milosti odpuštěny nebo zmírněny býti (§ 13 stát. zák. ze dne 21. prosince 1867 č. 144 ř. z., *aggratiatio*).

3. Též mohou s přestálým trestem spojené škodlivé následky (jako ztráta šlechtictví, jistých oprávnění, ztráta čestných práv) cestou milostí býti prominuty (*rehabilitace, restitutio ex capite gratiae*). Rehabilitace může se vztahovati buď na všechny škodlivé následky nebo jen na některé z nich.

4. Panovníkovi přináleží konečně též právo nejen jednotlivci milost udělit, nýbrž i celým třídám, které se proti řádu právnímu prohřešily, tudíž všeobecnou milost udělit (*abolitio generalis, amnestie*).

III. Zákonná obmezení.

1. Na nároky soukromoprávní, které třetím osobám proti tomu, jemuž milost byla udělena, z trestního rozsudku povstaly (náhrada škody), nemá udělení milosti vlivu, rovněž

2. nemůže rehabilitace na právní následky, které se práv třetích osob dotýkají, míti vlivu; proto nesmí na př. onen, který pro složení nepravého svědectví nebo přísahu byl odsouzen a potom mu milost udělena, býti přísežně jako svědek v trestním řízení vyslýchán.

3. Udělení milosti neosvobozuje od náhrady trestních následků na základě právoplatného rozsudku přisouzených.

4. Byl-li ministr na základě zákona ze dne 25. července 1867 č. 101 ř. z. dán v obžalobu a odsouzen, může panovník milost jemu udělit toliko k návrhu oné sněmovny, která žalobu vznesla (§ 29 cit. z.).

5. Při činech trestních, které se toliko k návrhu soukromého žalobce stihají, může udělení milosti po vneseném trestním rozsudku nikoli však během trestního řízení, místo míti, poněvadž dle § 2 odst. 4 tr. ř. zastavení trestního řízení toliko při veřejné obžalobě má místa.

6. Nejvyšší amnestie, která dle svého znění toliko na jisté zločiny a přečiny se vztahuje, nesmí se použiti na neamnestovaná trestní jednání, která konkurují s amnestovanými zločiny a přečiny (výn. min. sprav. ze dne 10. dubna 1855 č. 5851, č. 2482 sb. Hyeovy).

IV. Žádost za udělení milosti.

Tato nemá pravidelně účinku odkládacího (§ 411 tr. ř.).

1. Před nastoupením trestu má se žádost za udělení milosti podati u toho soudu, který vynesl rozsudek.

2. Podal-li by odsouzený po nastoupení trestu žádost za milost, má se tato podati u představeného trestnice neb úředníka, který tam úřední prohlídku koná. Tento ji potom s vyjádřením přednosty o chování a stavu zdravotním trestancově dodá soudu, který v I. stolici rozsudek vynesl.

3. Soud má každou žádost za milost prozkoumati a ji zamítnouti, nemá-li za to, že jsou tu důležité důvody pro zmírnění neb odpuštění trestu. V opačném případě předloží ji soud s návrhem soudnímu dvoru II. stolice, který slyšev vrchního zástupce státního buď ji zamítně nebo s návrhem ministru spravedlnosti předloží. Rozhodl-li o rozsudku soud kasační na základě § 288 č. 3 nebo § 350 odst. 1 tr. ř. má se žádost i s pří-

znivým návrhem soudního dvoru II. stolice podati kasačnímu dvoru, který vyslyšev generálního prokuratora, rozhodne buď žádost zamítnouti nebo ministru spravedlnosti ku příznivému vyřízení doporučiti. Proti zamítnutí žádosti některým z uvedených soudů, nemá stížnost místa (§ 411 tr. ř.).

4. Nerozhodl-li kasační soud dle § 288 č. 3 nebo dle § 350 odst. 1 tr. ř., mají se spisy bezprostředně ministru spravedlnosti předložiti (vým. min. sprav. ze dne 13. prosince 1878 č. 17.135). V případech, když kasační dvůr následkem nejvyššího zmocnění na místě trestu smrti vyslovil trest na svobodě, mají dobrá zdání o dotyčných žádostech za milost podati se cestou soudu kasačního (vým. min. sprav. ze dne 15. ledna 1875 č. 709).

5. Vynesl-li rozsudek smrti soud porotní, má se ihned tento po jeho prohlášení přivzav státního zástupce poraditi o tom, zda odsouzený hoden jest milosti čili nic a jaký trest v případě udělení milosti na místě trestu smrti, by byl přiměřeným. Protokol o poradě té sepsaný má se přiložiti ku spisům, které se též tehdy mají soudu kasačnímu předložiti, když nebyla podána stížnost zmateční. Kasační dvůr předloží pak spisy tyto, když rozsudek nabude moci práva, vyslechnuv v tajném sezení generálního prokuratora a podav o tom dobré zdání, ministerstvu spravedlnosti (§ 341 tr. ř.).

6. Při žádostech za milost při přestupcích, podají-li se před nastoupením trestu a mají-li za podklad věrohodné okolnosti, které teprve po vynesení rozsudku na jevo vyšly, může se s výkonem rozsudku posečkat, pokud by výkonem tím účel žádosti úplně nebo částečně zmařen býti mohl (§ 182 odst. 2 tr. ř., viz čl. Prominutí trestu).

Udělení milosti (v právu vojenském).

I. V právu vojenském nedošel čl. 13 st. zákl. z. ze dne 21. prosince 1867: »Císař má právo amnestii uděliti a tresty, které od soudů byly vysloveny, prominouti neb zmírniti« svého intensivního významu a právní zásada již v trestním řádě ze dne 29. července 1853 příbuzném vojenskému trestnímu řízení obsažená o výhradnosti práva milosti zeměpána ohledně prominutí aneb zmírnění trestu (§ 330 voj. tr. z.) nemůže pro právo vojenské analogicky užita býti. Právo milosti (jus aggratiandi) přísluší ve vojenském trestním řízení kromě císaře i pouhým pánům soudů vojenských, resp. vojenským soudům a úřadům. (Udělení milosti politickým provinilcům bylo však přece císaři vyhraženo; vým. min. vál. ze dne 13. března 1850 č. 1781). Důvod pro toto soudcovské právo jest historický, ježto svého času soudci vedle souzení dle práva i souzení dle milosti příslušelo a pán pluku byl zároveň pánem jeho soudu. Pány soudu jsou již mocí jim příslušejícího velení pro jich obvod rozkazní nad vojenskými osobami jim podřízenými od podplukovníka neb jemu na roveň postaveného dolů a nade všemi vojenské pravomoci podrobenými osobami civilními tito důstojníci kombattanti: vojenští obvodní velitelé, velitelé námořnictva, kapitáni stráže, kapitán švadrony jezdců tělesné stráže a při vojsku v poli velitelé oddílů a jakož i samostatně působící velitelé sborů, dále ve válce velitel eskádry aneb veškerého loďstva. Pánové vojenských soudů jsou však ještě oprávněni své právo milosti na velitele jim podřízené (s obmezením aneb bez něho) dále přenést. Právo milosti přísluší však i osobám právnickým, ježto ono dále přísluší vojenskému vrchnímu soudu a nejvyššímu vojenskému soudnímu dvoru, jestliže tito sborové soudcové buď sami převzetí vyšetřování a předložení spisů k vlastnímu rozhodnutí